

DOMNĪCAS PROVIDUS 2023. GADA PĀRSKATS

PROVIDUS
DOMNĪCA

Saskaņā ar statūtiem un stratēģisko plānu, PROVIDUS mērķis ir dot ieguldījumu Latvijas politikas attīstībā labas pārvaldības, pilsoniskās līdzdalības, pretkorupcijas un migrācijas jomās, kā arī kļūt par ekspertīzes avotu starptautiskā līmenī.

PROVIDUS misija ir veicināt zināšanās balstītu rīcībpolitiku, sākot no lēmumu sagatavošanas līdz ieviešanas uzraudzībai. PROVIDUS galvenie darba virzieni šobrīd ir valsts pārvaldības uzlabošana (tai skaitā plašākas iespējas sabiedrībai iesaistīties lēmumu pieņemšanā), sabiedrības noturības pret populismu veidošana, kā arī pilsoniskā dialoga nodrošināšana vairākās rīcībpolitikas jomās – piemēram, tiesu darba efektivitātes, būvniecības drošības, pretkorupcijas, migrācijas politikas, sociālās uzņēmējdarbības jomās.

2023. gadā Providus darbība notika saskaņā ar 5 stratēģiskajiem mērķiem, ko apstiprinājusi organizācijas Padome.

Šajā pārskatā ir apkoptas veiktās aktivitātes ikkatrā no pieciem stratēģiskajiem mērķiem.

PIRMAIS STRATĒGISKAIS MĒRĶIS: PANĀKT, LAI LATVIJA KĻŪTU PAR VIENU NO OECD UN ES VISLABĀK PĀRVALDĪTAJĀM VALSTĪM.

Lai virzītos uz šī mērķa sasniegšanu, 2023.gadā Providus veica šādas aktivitātes:

- Organizēja lielu pašvaldību pārvaldībai veltītu konferenci Latvijas prezidentūras Eiropas Padomes ietvaros. Tajā tika publiskoti rezultāti ELOGE projektam, kur pēc īpašas Eiropas Padomes metodoloģijas vairākas Latvijas pašvaldības Providus pārraudzībā veica savu pārvaldības procedūru novērtēšanu. Piecas no šīm pašvaldībām arī saņēma balvu par to pārvaldības atbilstību Eiropas Padomes kritērijiem.
- Pārliecināja VARAM par to, ka ministriju un sabiedrības rīcībā esošais informācijas daudzums par pašvaldībām ir absolūti nepietiekams, tādēļ mērķtiecīgi par tām jāvēl un jāsalīdzina dati (visdažādākajās tēmās). Šāda apņemšanās parādās gan Evikas Siliņas valdības rīcības plānā, gan arī VARAM pieteica un uzvarēja ES reformu atbalsta konkursu, lai šo izdarītu.
- Uzsāka vadīt 7 organizāciju projektu, kura ietvaros līdz 2025.gada vidum tiks atbalstītas tās organizācijas, kas uzrauga ES fondu izlietošanu, kā arī kopumā nāks klajā ar priekšlikumiem un metodikām tam, lai ES fondu programmēšana un izlietošana kļūtu sabiedrībai pārskatāmāka.
- Pirmo reizi rīkoja konferenci Saeimā. Tas bija slēgts izglītojošs semināru deputātiem par to, kā jaunais lobēšanas atklātības likums ir saistīts ar vajadzību Saeimas darbā iesaistīt pēc iespējas plašāku sabiedrību.
- Cēla trauksmi par to, ka Saeimā tika steidzamā kārtā virzīta iniciatīva, kas ļautu valsts iestādes vadītājiem sev nevēlamu informāciju pasludināt par valsts noslēpumu. Saeima bija plānojusi šo pieņemt bez diskusijām, dažu dienu laikā. Kopīgiem spēkiem ar Latvijas Žurnālistu apvienību, kā arī Sabiedrību par Atklātību Delna izdevās panākt pat labāku risinājumu nekā tas, kas bija spēkā līdz tam.
- Palīdzēja VARAM veidot lietotājiem draudzīga līdzdalības budžeta prototipu, lai tehniskie šķēršļi jau saknē neiznīcina labu ieceri.
- Palīdzēja ar padomiem pašvaldībām par līdzdalības budžetu un arī iedzīvotāju padomju veidošanu - esam kompetences centrs šajos jautājumos. Valsts prezidents Egils Levits pasākumā par iedzīvotāju padomju veidošanā īpaši izcēla Providus izstrādāto vadlīniju augsto kvalitāti un noderīgumu. Par līdzdalības budžetu Providus rīkoja starptautisku konferenci (izzinot Igaunijas un Islandes pieredzi), kā arī uzsāka darbu pie vadlīnijām pašvaldībām.

OTRAIS STRATĒĢISKAIS MĒRĶIS: PANĀKT, LAI LATVIJAS UN ES LĪMENĪ IR SPĒCĪGAS POLITISKĀS PARTIJAS

Lai virzītos uz šī mērķa sasniegšanu, 2023.gadā Providus veica šādas aktivitātes:

- Uzstājām, lai tiktu atrasts adekvāts risinājums vēlēšanu elektronikas problēmām, cenšoties pārliecināt ministrus un citas augstākās valsts amatpersonas, ka vēlēšanu un referendumu elektronikas nodrošināšanai jābūt nevis CVK, bet administratīvi spēcīgāku iestāžu ziņā. Providus nenogurstoši par šo problēmu atgādināja gan Saeimas komisiju sēdēs, gan medijos, gan sarunās ar augstākajām amatpersonām. Valdība atrada labu risinājumu, ilgtermiņā vēlēšanu e-sistēmu uzturēšanu uzticot VRAA.
- Pēc Providus uzstājības jaunais pašvaldību referendumu mehānisms tiks iedarbināts 2024.gada septembrī, nevis atlikts uz vairākiem gadiem, turklāt pēc Providus ierosinājuma Pašvaldību referendumu likumā paredzēts arī plāns B par to, kā organizēt pašvaldību referendumus tad, ja nestrādātu e-sistēmas.
- Turpinājām līdzdarboties priekšvēlēšanu agitācijas regulējuma izstrādē, kā arī palīdzējām Tieslietu ministrijai formulēt nacionālās pozīcijas par politisko reklāmu caurskatāmību un ES līmeņa vēlēšanu kampaņām.

TREŠAIS STRATĒGISKAIS MĒRĶIS: PANĀKT, LAI LATVIJA KĻŪTU PAR IETEKMĪGĀKU EIROPAS SAVIENĪBAS POLITIKAS VEIDOTĀJU

Lai virzītos uz šī mērķa sasniegšanu, 2023.gadā Providus veica šādas aktivitātes:

- Palīdzēja Latvijas institūcijām veidot nacionālās pozīcijas mūsu ekspertīzes jautājumos (par politiskajām reklāmām, par pretkorupciju, par vērtībām, par Eiropas nākotni).
- Saeimas Eiropas lietu komisijai pieteica kā tēmu un saņēma konceptuālu atbalstu iecerei par to, ka pakāpeniski jāpāriet uz sistēmu, kad Saeima ne tikai apstiprina Latvijas nacionālās pozīcijas ES jautājumos, bet arī (attiecībā uz svarīgākajām pozīcijām) pēc tam arī prasa atskaites un caurskatāmību no Latvijas pārstāvjiem par iegūto rezultātu.

CETURTAIS STRATĒGISKAIS MĒRĶIS: PANĀKT, LAI VISMĀZ DAŽĀS SEKTORĀLAJĀS JOMĀS LATVIJAS UN ES POLITIKA TIEK VEIDOTA UN ĪSTENOTA ATBILSTOŠI PASAULES LABĀKAJIEM STANDARTIEM

Lai virzītos uz šī mērķa sasniegšanu, 2023.gadā Providus veica šādas aktivitātes:

- Sāka veidot metodoloģiju tam, lai Latvijas iestādēm turpmāk būtu pieejami kvalitatīvāki dati par to, cik Latvijā ir Ukrainas bēgļu un kādas ir viņu vajadzības. Diemžēl šobrīd pieejamie dati ir izkliedēti, pretrunīgi un reti tiek aktualizēti. Pētījums tiks turpināts arī 2024.gadā, ietverot arī ukraiņu aptauju un Latvijas sabiedriskās domas aptauju.
- Uzsāka pētījumu par to, kādas ir pašvaldību zināšanas un prasmes palīdzēt savā teritorijā dzīvojošajiem Ukrainas bēgļiem (tai skaitā meklējot labās prakses piemērus, kas var noderēt citām pašvaldībām). Šī pētījuma rezultāti tiks publiskoti 2024.gadā.
- Sāka veidot tīklu starp Latvijas, Lietuvas un Igaunijas pašvaldību un NVO pārstāvjiem, kuri strādā ar mūsu sabiedrību jaunpienācējiem un palīdzēt viņiem apmainīties ar pieredzi. 2024.gadā daudz strādāsim ar šī tīkla izmantošanu un pielāgošanu tam, lai uzlabotu Ukrainas bēgļu integrāciju mūsu sabiedrībā.
- Publicēja izvērstu pētījumu par to, kādas Latvijas sabiedrības jaunpienācēju integrācijas un līdzdalības iespējas piedāvā Rīga.
- Informēja starptautisko ekspertu kopienu, izmantojot Eiropas Komisijas mājaslapu European Website on Social Integration (EWSI), par Latvijas migrantu integrācijas jomas aktualitātēm.
- Veicām tiesu apmeklētāju aptauju Augstākā tiesā, iegūstot atgriezenisko saikni no žurnālistiem, advokātiem un prokuroriem.
- Panācām to, ka gan Krišjāņa Kariņa, gan Evikas Siliņas valdības deklarācijās parādās skaidra apņemšanās veikt neatkarīgu KNAB darbības izvērtējumu (sadarbībā ar Delnu).
- Sagatavojām analīzi par to, kas noticis būvniecības jomā – cik lielā mērā būvniecības process ir vai nav kļuvis drošāks. 2023.gads – 10 gadi kopš Zolitūdes traģēdijas, kad Zolitūdes lielveikalā sabruka jumts, aiznesot 54 cilvēku dzīvības. Tāpat šajā analīzē un publiski pieteicām vairākas problēmas, kas būvniecības drošības un uzraudzības jomā vēl ir jāatrisina.

PIEKTAIS STRATĒĢISKAIS MĒRĶIS: PANĀKT, LAI LATVIJA IR PAŠAPZINĪGA VALSTS, KURAS SABIEDRĪBĀ IR ATVĒRTA PĀRMAIŅĀM UN NOTURĪGA PRET POPULISMU

Lai virzītos uz šī mērķa sasniegšanu, 2023.gadā Providus veica šādas aktivitātes:

- Veicām izpēti par Latgales NVO problēmām, pētījuma rezultātus apspriežot īpašā konferencē, kas tika sarīkota Saeimā. Pēc tam pēc Providus pamudinājuma daudzas Latgales organizācijas iesaistījās Saeimas darbā, kad Saeima strādāja pie Latgales atbalsta plāna.
- Sagatavoja Sabiedrības saliedētības radaru, rīku jeb instrumentu kas turpmāk būs mehānisms tam, kā reizi trīs gados valsts pārvalde uzzinās, vai sabiedrības saliedētības jomā Latvijā ir progress, regress vai stagnācija. SIF reizi trīs gados veiks šādu novērtējumu atbilstoši mūsu piedāvātajai metodoloģijai.
- Lielu interesi no partijām un politiķiem izpelnījās Providus 2022.gada gada beigās publicētais pārskats par sabiedrības noskaņojumiem Latvijā (uzrādīja nepatīkamu sabiedrības polarizāciju) un vēlēšanu rezultātu analīze, tāpat arī mazāk publiskos formātos prezentētais pārskats par noskaņojumiem Bolderājā un Pļavniekos. Pateicoties šiem materiāliem, Providus tika uzaicināts sniegt rekomendācijas par to, kā runāt ar krieviski runājošajiem iedzīvotājiem Rīgas Domes vadībai, kā arī mūs uz tikšanos uzaicināja Iekšlietu ministrs, ar kuru pārrunājām iespējamus risinājumus īpaši samilzušajai problēmai ar to Krievijas pilsoņu statusu Latvijā, kuri reiz bija Latvijas pilsoņi vai nepilsoņi. Pavasarī prezentējām pēc tam medijos un institūcijās daudz apspriesto pētījumu par Latvijas krieviski runājošo iedzīvotāju pilsonisko apātiju.
- Palīdzējām Kultūras ministrijai noorganizēt pasākumu ar Latvijas sabiedrības mini-publiku par idejām jaunajam sabiedrības saliedēšanas plānam – vairākas no šīm idejām iekļautas jaunajā sabiedrības saliedēšanas plānā turpmākajiem gadiem.
- Panācām to, ka valdības rīcības plānā, ietekmes izvērtējumos un politikas dokumentos beidzot tiek likti fokusi uz to, ar kurām grupām īpaši jāstrādā, lai varētu cerēt uz sabiedrības saliedēšanu (krieviski runājošie mazākumtautību pārstāvji un cilvēki ar zemiem ienākumiem).
- Veicām sociālo tīklu monitoringu un sabiedriskās domas aptauju par Saeimas atlaišanas referendumu parakstu vākšanas kampaņu. Lai neietekmētu kampaņas gaitu, monitoringa rezultāti 2023.gada nogalē tika prezentēti tikai ekspertiem, bet 2024.gadā ir paredzēts tos publikot plašāk.
- Palīdzējām Migration Policy Group veidot starptautisku ziņojumu par strukturālo rasismu, atbildot uz jautājumiem, kas skar Latviju. Pētījuma rezultātu publiskošana paredzēta 2024.gadā.
- Turpinājām sniegt atbalstu valsts iestādēm par NVO vides stiprināšanas stratēģiskajiem jautājumiem: piemēram, jauno sabiedriskā labuma organizāciju koncepciju, kā arī ar noteikumiem, kas regulē NVO tematisko klasifikāciju.

CITI PAVEIKTIE DARBI

Papildus savu stratēģisko mērķu izpildei, Providus laiku pa laikam uzņemas veikt papildus darbus vai nu kā konsultāciju pakalpojumus vai jaunu zināšanu ieguves nolūkiem, vai kā eksperimentus jaunu darba metožu vai satura veidošanai. 2023.gadā svarīgākie bija šādi:

- Ziemeļmaķedonijā dalījāties ar Providus kā domnīcas darba pieredzi (Ziemeļmaķedonijas valdība apsvēra domnīcas izveidi);
- Providus uzrakstīja pārskatu par to, kā 10 Eiropas valstīs notika digitāla konsultēšanās ar iedzīvotājiem par gaisa kvalitātes jautājumiem (kādas bija svarīgākās mācības);
- Providus kopā ar 4 Latvijas pašvaldībām izmēģināja rīku Polltix, lai aptaujātu iedzīvotājus par apkārtējās vides jautājumiem;
- Providus palīdzēja Aktīvo iedzīvotāju fondam izveidot saturu Kipras un Latvijas organizāciju un ekspertu pieredzes apmaiņas pasākumiem par integrācijas jautājumiem;
- Providus palīdzēja fondam DOTS noteikt Sarunu festivāla LAMPA ietekmi uz sabiedrību;
- Providus palīdzēja LSM.LV pirms prezidenta vēlēšanām izveidot spēlīti, kas ļāva auditorijai labāk saprast prezidenta amatam raksturīgos uzdevumus.